

አዴታትና ቅንዴል ሀየትና

አብራሃም ብርሃነ

ዕለት: 22/11/2017 ዓ/ም/ፈ

ከቡራት አንበብቴ፡አብ ዝሓለፈ ሰሙን፡ “አዴታትናን ማእዘር ሕይወትናን” ዝብል ርእሲ ዝሓዘ ፅሑፍ ናብኹም ኣቕሪብ ኔረ ኢዮ። ሕጅ ድማ እናሆ፡ምስ ግደን ሪምን ኣዴታትና ዝርዕም ጽሑፍ ሓዘ ቐሪብ ኣለኩ። ምክንያቱ ነዴታትና ዝጸሓፍና ኸንዲ ተፅሓፈ፡ ዝተገጥመ ግጥምታት ተዝግጠምን እልቢ ኣልቦ ዜማታት እንተዝዘየምን፤ ንሰን ንባዕለን ጥብብን-አብ ባሕሪ ጥብብን ወትሩ ዝነብራን ዘንብራን ዓንዲ ባና-ብርታን ብምዃን እኹል ኣይኮነን ካብ ዝብል ሰረተ-እምነት ዮ። በሉ ንኺድ እምበኣር...

ቐድሚ ናብቴ መንቲ ጽሑፍ ምክድና ግን ኣብ ናይ ዝሓለፈት ጽሕፍቲ ትእረም ነጥቢ ኣላታ ኢያ። ንሱ ድማ፡ ስም ኣማኑኤል ኤልያስ ኣብ ኣፈይ ወትሩ ተቐሪባ ብምጽንሓ፡ነታ “አዴይያ አዴይ” ትብል ደርፊ ካሕሳይ በርሀ፡ደራሲኣ ፋኑስ ገብረሃንስ ምዃኑ ዘንጊዔ፡ ስም ደራሲን ዘያምን ኣማኑኤል ኤልያስ መስመር ክሰፍር ምግባረይ ዮ-እቲ ጌጋይ ዝነብረ፤ እሞ ደኣ ምስ ናይ ይቐፊትኡ፡ ተኣሪሙ ክንበብ ብኣኸብርት ይሓትት ኣለኹ።

ብዛዕባ ጥበበኛ ፋኑስ ገብረሃንስ፡ ሓጺር ማህደር ታሪኹ ንምጽሓፍ፡ ኣብ ምምእራር ዘለዉ ደቂ ዝዛውቱን ፈለጥቱን ንእግረ-መገደይ ዕዮኹም ኣይትረስቡ ቢል ከዘኸርም እፈቱ። (ብድሕሪ እዚ ጽሑፍ ዚ፡ ዝኸእልዎ ዘበለ መታዓብይቱን ስድርኡን ነገሮሙ ኣሎዎም።)

ንግደ ሓቂ፡ ወላዲት ኣዲኡ ንፋኑስ ገብረሃንስ ብሕይወት ከም ዘለዎ፡ ከሳዕ ቐረባ እዋን እፈልጥዮ። መሸም ሰብ ሎሚ ኣሎ፡ ጽባሕ ግን የለን እንድዮ ነገሩ፡ ንሰን ውን ጥዕምቲ ኣይ ምክንን ናይ ቐድሚ 16 ዓመት ተዘኸሮይ ምስኸርዮ። ሞላኳ ወረ ኣማውታ ፋኑስ ብዘሕ ዘይወሓጠልካ ተኩነ፡ ካብኻ ዓለም ካብ ዝፍለይ እንሆ 26 ዓመት ኣቋጺሩ ኣሎ (ኣብ 1991 ክረምቲ ኢዮ

ምይቱ-ኣማውትኡ ድማ ክልተ መስካኸር ዓይኒ ነገሮሙ ኣሎዎም)። ኣብ መገዲ ክረን ተዓቕሩ ዘሎ ምስጢር፡ ሓደ መዓልቲ ሕንቐልሕንቐሊይተይ ኩነታት ኣማውትኡ ናብ ኣደባባይ ክወጽእ ተስፋ እገብር።

ብዛዕባ ኣደ፡ ከምቲ ክበሃሎ ዝግብኦ ከም-ዘይተዘርቡሉን ከም-ዘይተጽሓፈሉን ዝፍለጥ ምስጢር-ኣደባባይ ዝኮነ ጉዳይ ዮ። ግና ሓደት ጥበበኛታት፡ ኣብ ሥነ-ጥበባዊ ስርሓውቶም ክገልጽዎ ህርግድ ኢሎም ዮም። ንሱም ንባዕሎም ዕጉባት ከም ዘይኮኑ ካብ ክርሲ ፍረ ነገሩ- ፍሉጥ ነገር ዮ። ምክንያቱ፡ ነደ-እው ንወላዲት ኪንዮ ዚ ስለ-ዝግባእን ወዕለታ ተኸፊሉ ዘይኸፈልን ዘይውዳእ ከም ማይ-ዓገት ብምዃኑ ዮ። ግን ዘለካ ምወካፍ ካብ ኮነ እቲ ሕመረቱ-እቶም ከየንቲ ዘዘለዎም ትሕዝቶ ኮነ ዝርካቦም፡ ብዘኸእልዎን ኣገባብን መገድን ክገልጹ ምክኣሎም ውን ምስጋና ይግብኡ ዮ።

“አዴታት፡ ፈተውቲ ሰላም ኢየን። አዴታት፡ መሱብ መኣዲ ፍቕሪ ኢየን። አዴታት፡ ፀሓይ ቤተን ኢየን።...” ከብል ሓደ ስሙ ዝረሳዕከዎ ኮለኔል፡ ኣብ 1981 ዓ/ም/ሓ ክዛረብ ሰሚዒ ምንባሪይ እዘኸርዮ፡ በዝን ወድን ተላዲሉ ድማ፡ ሓደ ምሁር ንሓንቲ ዓይነ-ሥውርቲ ከም ዝተመርዓዎ ኣብቲ ጊዜ እቲ ቆልዓ ኮይንካ ክትሰምዕ፡ ኣብ ሕይወትካ ፍሉይ ጦብላሕታን ርእይተን ይፈጥረልካ ዮ።

መሸም፡ ኣልፋ ብሉንዲ ዝተብሃለ ዓለምለኻዊ ከያኒ ዳርጋ ዘይፈልጦ ሰብ ይህሉዮ ምባል ይኸብድ ይኸውን ዮ። እዚ ሰብ ዚ፡ ወድ ኣይቮሪኮስት ዝኮነ፡ ብኹድሸተ ቋንቋታት ብምድራፍ ዝልለይ ወፋይ ከያኒ ዮ። ኣብ መንጎ 8 ወሉዳት ዘለዉዎ ስድራ-ቤት ዝተረኸቡ ዮ። እቲ ዝገርም ኣቡኡን ኣዲኡን ዝተፈላለዩ ሃይማኖታት ዝነበሮም ኢዮም ኔሮም፡ ኣቡኡ ኣስላምይ፡ ኣዲኡ ድማ ክርስትያንይቲ ነበሩ። እዚ ፍልልይ ግን ኣጠንኪርዎን ኸብርታቱ ክዕብይን ከውሕስን ሓጊዝዎ እምበር ቐልውላው መንነት ወይ ኣእምሮ ክሕድር ከቶ ኣይገበሮን ዮ።

ኣብ ጊዜ ሕጻንነቱ፡ ምስ ዓባዩ (እነ-ሓገሉ) ንዓሠርተ ዓመት ዝዓበዩ ኣልፋ ብሉንዲ፡ ኣብ ሕይወቱ ዓቢ ጽልዎ ከም ዝሕደረሉ፡ ኣብ ሓደ ቻለ-መጠይቕ ሓቢሩ ዮ። በዚ ዮ ድማ፡ ኣብ ዓለም ወሩይን ቐውም-ነገረኛን ድምጻዊ ንምዃን ግደ እነ-ሓገሉ ወሳንን ቐላስን ተራ ብምንባሩ፡ ኣብ ማሕበራውን ፖለቲካውን ዛዕባታት ኣድሂቡ ዝደረፎ ደርፍታት ልዑል ተቐባልነት ክጓናጸፍ ኣኸእልዎ ዮ።

ከብረታትን ዋጋ ሂቡ ዝደረፎ ዓለምለኸዊ ተቐባልነት ኣውሂብዎቶ። ኣምባሳደር ሰላም ከይኮነውን ተመሪጹ ኢዩ። ንሎሚ ብዛዕባ ኣልፋ ብሉንዲ እዚ ይኣኸል ኢዩ። ግና እቲ ግደ እንጥጥኡ ክርሳዕን ክዝንጋዕን ከቶ የብሉንዩ።

“ግርማ ከም ለይቲ፣ ጥብብ ከም ሰበይቲ”: ዝብል ኣብሃህላ ንብልሒ ኣዴታትና ግርም ገቢሩ ይገልጽንዩ። ሕላገት ኣዴታትና፣ ካብ “ጥንቲ፣ ጥቕምቲ” ኣትሒዙ፣ ኣብ ሕብረት-ሰብኣዊ ወራያትን ሱታፌን፣ ኣድመቕትን ኣጸበቕትን ጥራሕ ዘይከፍሲ ኣጉላላላዕቲውን ኢዩን። ንሰን ዘይብሉ ወራይ እስከ ሕሰብ ኣብልዎ። ምብራህቲ ዘይብሉ ቤተ-ዶ ዘኸርኩም፣ ቕንዴል ዘይብሉ ዳብ ናብ ሕልናኩም ተቐጂልኩም።

ኣብ ጽምቕ ስዋ ድዩ ኣብ ምስንካት፣ ኣብ ክርስትና ምስናይ ድዩ ኣብ ዕልልታ፣ ኣብ ምውቓዕ ከበሮ ድዩ ኣብ ምጥቓዕ፣ ኣብ ሃይማኖታዊ ምህላላ ድዩ፣ ኣብ ቋሬጣ ምእካብ፣ ኣብ ሓዘንተኛ ምጽንናዕ ድዩ ምዝንጋዕ፣ ኣብ ወፊራ ማእቶት ድዩ ኣብ ምእባድ ቆልዓን ወዘተ ቐለል ዝመስል ግን ከ ከቢድ ዕማም ክዓማ፣ ሓንቲ ምዕልቲ ኣካቢደን ኣስተማሲለንንዶ ይፈልግ፣ እስከ መልሱለይ ኢኹም!

ሓደ ስሙ ዘይፈልጦ ድምጻዊ ነዲኡ ዝደረፈላ ደርፊ ዘኪረ ኣለኹ። እስከ ንገለ ክፋል ትሕዝቶ ግጥማ ናባኹም ከብላ።

**“ካብ ማሕዘላ፣ ካብ’ቲ መቐነታ፣
ካብ ጽንዓት መቐነታ፣ ለውሃታ፣
ካብ’ቲ ለውሃታ፣ እቲ ጽንዓታ።
እታ ብርሃን ዝ ወላዲታዩ፣
ኣደዩ ኣደይ እዛ ጨፍ ጽላለይ ጸሓዩ።”**

ብዛዕባ ኣደ ካብ ዝገጠሙ ብዙሓት ምዃኖም ኣይትስሕቶም ኢኹ። ተገጢሞም፣ ኣብ መዓላ ደርፊ ካብ ዝወዓሉውን ወሑዳት ኣይከኮኑንዮም። ኣብራሃም ኣፈወርቂ ኣብ’ታ ስድራይ ስብል ደርፉ ንውዕልት ኣደ ማሕረ ብዝከኮነ ሣውያ ገቢሩ ገሊጸዎ ኣሎ።

ጸጋይ በራኺውን ንወላዲት ኣዲኡ ወ/ሮ ትዕብ ግርም ገይሩ ደሪፉ ኢዩ። 2-ፓኽ ኣማሩ ሻኩርውን፣ ኣብታ ‘ዲር ማማ’ (Dear Mama) ትብል ደርፉ ክብርቲ ኣደይ ትብል ንወላዲት ኣዲኡ ሻን ገይሩ ደሪፉዮ። ተከስተ ሰሎሙን ተከኮነ ነተን ሓላል

ኣዲኡ ደሪፉለንዮ። እስከ ንገለ ክፋላ ነታ ናይ ሥነ-ጥበበኛ ተከስተ ሰሎሙን ነንብባ።

**“ዝ ከይኣተኩ፣ ምስ ትዓርብ ፀሓይይይይይ፣
ላዕልን ታሕትን ትብል ተሻቂላ ብኣይይይይ።
ደገ እንተዘይወጸት፣ ነፍሳ ዘይገበረላ፣
ፍቕድኡ ትኸይድ፣ ነጽልኣ ኣልዒላ።
ኣሳቂላኺ’የየዩ ኣደይ፣ ኣደይ ወላዲታይ፣
ይቕረታ ይሓትት፣ ኣደይ-ኣደይ ወላዲታይ፣
ብኸፍኪ ትሓድሪ፣ ኣደይ ኣደይ ዋይ ብሰንከይ።”**

ተበርህ ተስፋሁነኝ ተኸኮነት ንወላዲት ኣዲኣ ዝነበራ ፍቕሪ፣ ኣብ ቀዳማይ መንፈቕ 2000 ዓ.ም.ፈ. (ወይ ድማ ኣብ ዓመተ 1999/2000)፣ ኣብ ጣባ፣ ከባቢ ‘መዋኛ’ ዝነበረ መንበሪ ቤታ ከይና፣ ንግሆ ንግሆ ከተውግዓና እዝኸርዮ። ኣደይ ትብል ደርፋ ድማ፣ ነቲ ቐዳም ምድሪ ዜና ሞታ፣ ኣብ ጥቓ ሶደሬ ኣብ ሚኒባስ ከይነ ካብ ፊድዮ ድምጹ-ሓፋሽ ዝሰማዕኸዎ ዘኸረ፣ እናሻዕ ናብ ሕልናይ ይቐጂለንዮ። ኣደ ተበርህ ኣባይ ኩን ይህልዎ፣ ናይ ሓቂ ድዩ ከ፡ ኣብ ከቢድ ሽግር ወዲቐን፣ ናብ ክርፋሕ ናብራ ተሳጢሕንኣ ኣሎዎ ዝብል ነጋሪት ሓበሬታ ክፈልጥ ምደለኩ ኔረ (ሕጂ እኳ ዓመታት ኮይኑ ኣሎ)፣ እሞ ደኣ እቶም ትፈልጡ ገለ በሉኒ ክብል እፈቱ። በሉ ደርፊ ተበርህ ብከፊላ ኸቐርበልኩም ኢዩ።

**“ኣደዩ እሺ በሊኒኒ፣
ንጻልኺ ተስፋ ሃብኒ።
ረሲዐኺ ብምንባሪይ፣
ድረዝኒ እቲ ግምባሪይ።
ጠምቲ ናብቲ ንናብራና**

ከሕጎስ ወድ ገፍናና።
 አደይ ወላዲታይ ከዝክረኺ ብሕይወተይ፤
 ምኃንኺ ኸብረተይ።
 ሓቕፍኺ ሓዘልኺ ዘዕበኸኒ፤
 በዲለኺ ይቕረታ ሃብኒ።
 ረስሓተይ ጸሪኺ ዘሕለፍኸዮ
 ሕጂ ዘኪረዮ።
 በኺዮ ዘብከኸኪ፡ወላዲታይ
 ጣዕሳ አለዎ እቲ ውሽጢ ኣምዑተይ።”

ጥላሁን ገሠሠ፡ንጉሥ ሙዚቃ ኢትዮጵያ ዝብል ማዕረግን ስምን ዝተጓናጸፈ ኣዘዩ በዓል ነጎዳ ዝኸጎ ህቡብ ጥበበኛዮ።ንሱ፡አብ ሕይወት ወድ ሰብ ዘይደረፈሉ ኣርእስቲ ከም-ዘየለ ይዝረብ-ይውጋዕዮ።ናብቲ ንሱ ዝበጽሖ ደረጃ ኣብ ምብጻሕ፡እጃም ዓባይ/እነ-ሓግኡ፤ እቲ ዝዓበየ ተራ ምንባሩ፡ሓደ ጊዜ ኣብ ቃለ-መጠይቕ ገሊጹዎዮ።ሊዮናርድ ኖርማን ኮህን ዝተብሃለ ካናዳዊ ወርደ ሥነ-ጥበበኛ ድማ፡ሳላ ሓዋዝ ዝድምጸ ወላዲት ኣዲኡ ጎደና ሕይወቱ ከም ዝተጸለወ ይፍለጥዮ።ሰለዚ ካብዝታትን ካልእ ብምዕዛብ ሕመረት ትርጉም ኣደ ረዚን እዩ ክበሃል ንቡርዮ።ብሓጺሩ፡ኣደ፡ኣደይ ኢያ።ኣደ ዕንጋሎት ከርሲ ኢያ።ኣደ፡ማሕታ ብርሃንያ።

ኣብዚ ሰሙንዚ፡አብ ክልተ መደበራት ተለቪኸን፡ቃለ መጠይቕ ክልተ ሰባት ተኸታቲለ ኣሎኹ።እቲ ሓደ ኣብ መደብ 'ሰብ ሕድሪ' ዝቐረበ፡አብነታዊ ሓረስታይ መስመር ገብረመድሕንዝ ዝተብሃለ ወከፍ ኢዮ።ኣብዚ በጺሕዎ ዘሎ ደረጃ ክበጽሕ እጃም ወላዲት ኣዲኡ እቲ ዝዓበየን ወሳንን ምኃኑ ሓቢሩዮ።ብተወሳኺውን ግደ በዓልቲ ቤቱውን ዘይነዓቕ ግደ ከም ዘለዎ ክዛረብ ሰሚዔ ኢዮ።

እቲ ሓደው ድማ፡ ኣብ መስኮት ተለቪኸን ኢ.ቢ.ኤስ፡ ኣብ ድራማ ሠንሰለት ዝዋሳእ ዘሎ፡ ዘማሪያም ንጉስ ዝተብሃለ ወከፍዮ። ንሱ፡ “ንሳ ሞይታዮ፡ንዓይ ኣንቢራትኒ!” ክብል ንግደን ተወፋይነትን በዓልቲ-ቤቱ ብሕጽር ዝበለ ሳውያ ገሊጹዎዮ።ብሓቂ ድማ ኣዲታት ምድረ-ሓበሻ፡ነብሰን እናሞታ፡ሕይወት ዝህባ፡ትውፊት ተወፋይነትን መስዋእትን ሕላገተን ምኳኑ እልፊ-አእፍላ ዝኸጎ ምስኸርነት ብቐለሉ ብዙሕ ከይደኸምካን ከይለፋዕካን ትረኽበሉ ኢኻ።

እዘን ኣብዚ ስእሊ ምስ እቶም ሕጻውንቲ ዘለዎ ኣብነታዊ ኣደ፡እናቴ ኣበባ ካሕሱ፡ርእስ መምህር ቤት ትምህርቲ መዋዕለ ሕጻናት ዳኒኤል ኮምበኒ ዝፈልጥ ኢዮን።(ብሕይወት ክህልዎ ተስፋ እገብር)

እዘን ኣብነታዊ ኣደ፡ንሕና እኳ ካብ ንፈልጠን ጊዜ ኣይቐለለንዮ። ንሰን ንጽጉም ፍናን እናሃባን እናሓገዝን ዕምሪ ሕይወተን ዘሕለፋ ዘለዎ ተበጃዊት ኣደ ኢዮን።ሕጻውንቲ ብምሳናጽን ብምሕብሓብን ልልይቲ ኣደውን ኢዮን።

ኣብ ሥነ ምግባርን ምኩስኳስን ሕጻናትን፡ወለዶታት ካብ ዝቐየራን ትርጉም መዋዕለ-ሕጻናት ኣድላይን ወሳንን ምኳኑ ማእለያ ዘይብሎም ስድራ-ቤታት ዝተሰወጡም፡ብሳላ ዘይሕለልን ዘይጸዓድን ወንን ሓባን፡መምህር ኣበባ ከም ዝተገንዘቡ ምስኸርነት ብቐለሉ ወርትግ ትረኽበሉ ኢኻ።

እናቴ ኣበባ-ኣብ ዝተፈላለዩ ዓውድታትን ጊዘያትን፡መዝሙር፡ጽፊት፡ሰዓት ምኽባርን ኣግባብ ዘለዎ ስርዓተ ትምህርትን ወዘተ ኣድሂበን፤ ኣብ ኣእምሮ ሕጻናት መጠነ ዝገፍ ወፍሪ ብምግባረን፡እንሆ ንልዕሊ 30 ዓመት ተመስጋኒት ኣደ ገይርወን ኣሎ።ነቶም በተኸ ድኻታት ብናጻ ዕድል ትምህርቲ ብምሃብ፡ግብረ-ገብነትን ሰብኣውነትን ብምትሕልላፍ፡ኣብ መስርሕ ምምሃር-ምስትምሃር ታሪኽ ዘይርስዎ ዕምም ዓሚመን ኣለዎ።(ካብ ዓበይቲ ከም ዝሰማዕኸዎ እናቴ ኣበባ ልዕሊ ፍርቂ ዘመን ከምዚ ዝኣመሰለ ረዚንን ክበርን ዕዮን ከም ዝሃባ-ካብ ተመኸሮ ሓሸኸት ክረከብ ክኢሉዮ።)

ካልኣት ኣዲታት ከም እኒ መምህር ኣበባ ዝበላ ብዙሓት ከም ዘለዎ ኣይትስሕቶን ኢኻ።ኣብ መጻኢ ጊዜ ከ-ከም ኩነታቱ ክቐርብ ክፍትንዮ።ንስካትኩም።ንስኻትኩን ድማ ኣብ ከባቢኩም ወይ ኣብ ሕይወትኩም ከም-ዚኣተን ዝበላ፡ኣርበኛታት ኣዲታት ከተላልዩናን ምሥጋና ኪትህቡለንን ንኣመስገንቲ ክትህብወን ብኸብሪ ክላበወኩም እፈቱ።

እተን ካብ ግዜ ምምሕዳር ወትሃደራዊ እንግሊዝ ኣትሒዘን፡ ኣብ ዘካትምን ጽጉማትን ዝኸጎ ቆልዑ ምእላይ ዝተሳተፉ ኣዲታት ተኸጎ፡እምብዛ ከምስገናን ክድነቓን ይግበኣንዮ።ኣብ ምድረ-ሓበሻ፡ ኣብ'ቲ ዝሓለፈ 70ን ገለን ዓመታት፡ብርኽት ዝበላ ኣብ ዝተፈላኦ ጽላታትን ቐጻላታትን ሕይወት፡ኣዲታት፡ሕይወተን በጃ መስዋእቲ ገይረን ኢዮን።እቲ ትውፊት መስዋእቲ ድማ፡ እንሆ

ክሳራ ሎሚ አሰሩ ኣብ ፈቐዶ ቦታታት ከም ሮማዲ ተኮልኺሉ ይኸይድ ኣሎ። ኣብ ዝተፈላለዩ ኮሌጃትን ኣሕደርቲ ኣብያተ ትምህርትን ዝዓበዩ፡ እቲ መተካእታ ዘይብሉ ግደን ተወፋይነትን- ሳላ እተን ሓብሓብትን ከብኳስትን ኣዴታት ምኃኑ መን ይስሕቶ፣ ወይ ድማ ይካትዓሉ ከብን ትብሉ፣ ኣንድዒ መሸም ልብን ሕልናን ንዘለዎ ርእሰ ርጉጽ ኢዩ ዝብል እምንቶ ኣለን።

ዘይተዘርበለንን ኣዴታት ሓሸከት ኢዮን። ከም እኒ ‘ማዘር ተሬዛ’ ዕድል ገቢረን ተዘሚሩለን ኢዮ። ገና ዘይተዘመረለን ቁጽረን እምብዛ ብዙሕዮ። ኣብ ዘዕበየና ሰፊር ይኹን ገዛውቲ ወይ ወን ዓድታትና እልቢ ዘይብለን ኣብነታውያን ኣዴታት ኣለዎ ኢዮን። እም ንድሕሪት ተመሊስና ንምህደር ጉዕዞ ታሪኽና ንፈትሾ ምባል ማይ ዘይሓለፎ ማሕበራዊ ወራይናን ጉዳይናንዮ ክብል እረድይ። በሉ ተስፋይ መንገሻ፡ ንደርፊ ወዲ ባይረ ርዒሙ ምስ ታሪኽ ሕይወቱ ኣሰር ኣዲኡን ስምብራታን ንንፈልጦ ዝርደኣና እኹ ተኹን ንሎሚ ካብታ ዝደገማ ደርፊ ኣዲይ-ትብል ንገለ ትሕዝቶኣ ናባኩም ከብሎዮ።

“ኣዲይ መዓረይ፡ ወይዛ ዝያዳ፣
ኣዲይ መዓረይ፡ ወይዛ ዝያዳ፣
ሃሪማትካ ዘይሕምም ኢዳ።
አፋ ገዲፋ እንድያ ትዕንግለካ።
ትሸዓተ ወርሒ ኣብ ከብድኺ፣
ሰለሰተ ዓመት እዋይ ኣብ ዝባንኺ
ኣዲይ መዓረይ ኣይሓዘልክን ዲኺ።
ማማ መዓረይ ኣይሓቆኛኺን ዲኪ።

ኣብ ግዜ ህሮሩማ ፀሓይ፡ ብሸልቂ መቐት ተቃዲለን፣ ኣብ ጊዜ ገምገብ ዘብል ቐሪ፡ ብኣስሓይታ ተገሪፈን ዘዕበያካ ኣዴታት ምርሳዕ ዳርጋ የማነይቲ ኢድካ ምርሳዕ ማለት ዮ። ንዓኻ ክጥዕመካ፡ ንሰን ዝሓስመን፣ እቲ ሕሰም ኸኣ- ከም ጸጋን ዘይተረፍ ጋሻ ከብይንወን ክቐበልኣን ክርዕምኣን ልሙድ ተርእዮ ኣዴታትና ኢዮን። ካብዚ ንላዕሊ ግምጃ ስልማት እንታይ ከን ይህሉ፣ ንመኸራ ከም ዘይመኸራ፣ ንእልበት ከም ዘይእልበት ቆጶረን፡ ብተስፋ መቐነተን ሸጥ ኣቢለን ተዓጢቐን ጉያ-ጉያ ክብላ ሕላጎት ኣሰር ሕይወተን ዮ። እዚስ መን ይኸእሎ ትብሉ፡ ኣምላኽ ዝዓደለን ኣዴታትና ተዘይኮይነን!

እዘን ኣዲ፡ ኣዲ ግራዝማች ጸጋይ ሓጎስ(ባጀት) ኢዮን። ጥልያን ኣብ 1996 ዓ/ም/ፈ ወይ 1888 ዓ/ም/ሓ ብዝተሳዕረ፡ ሕገ ጥንታዊ ሥልጣን ኣኹሱም ግዲ ኮይንዎም-ምሩኻት ሰራዊት ጥልያን፣ ናብ ኣክሱም ገጸም ይእከቡሉ-ኣብ ዝነበሩ እዮን ካብ ይሓ ሕምባሻ ሓዘን ክህብኡም ከለዎ፡ ጸዕዳ ዝምስል ሕብሪ መልኸዐን ኣብ ግምት ኣእትዮም ሰራዊት ሓበሻ ክኹብኹብወን ምስ ጀመሩ፡ ብቋንቋ ትግርኛ ክዘረባ ይጅምራ እም እቶም ኣባላት ሰራዊት ብምግራም፡

“እቲ ገጽኺ ሪኢናሲ ምስኡም መሲሉና እንድዩ ዘይግቡር ክንገብር ጸኒሕና ደኣ! በሊ ኣይትሓዘልና ኢኺ። እቲ ሕዝቢዮ መጺኺ ዘለኺ፡ ሕምባሻ በሊ ሃብዮም እም፡ ካብቶም ምሩኻት ገፅኺ ፍልይ በሊ ደኣእምበር፡ ንዓኺ ደኣ ኣብ መገዛእ መሬትኺ ከብ ዓድኺ መን ክኸልክለኺ...” ብልወን።

ብተወሳኺ፡ ጥልያን ድሕሪ ምምጻእ መሰሎኒ፡ ፋሽስታዊ ስጉምቲ ከወሰድ ከሎ፡ ሕቶ እዘን ኣዲ ኣብ ጥርጣረ ዝኣተዉ ተጓንፎታት ኔሮም ኢዮም። እዚ ድማ ኣብ 1922 ዓ.ም.ፈ ኣብ ኣሥመራ ዝነበሩ ደቂ-ሓበሻ ስግር ኣባሻዉል ዘሎ ጽርጊያ ገደና ምንሊክ ሰጊሮም ክሰፍሩ፡ ኣዋጅ ምስ ተኣወጀ፣ እዘን ኣዲ ኣብ ኪዳነ-ምሕረት ጥቓ ናይ ሕዝቢ ዓይኒ-ምድሪ መንበሪ ቤተን ብምንባሩ፡ ሓንፈጽ መሲልዎም፣ ነቲ ኣዋጅ ከተግብርዎ ኣጊምዎም፣ እቶም ኣተግበርቲ ሕግን ሥርዓትን ዝኮኑ ፖላይስ ከተማ፣ ኣእጋሮም ከም-ዘድሓርሓሩ ይዝነተውዮ።

እዘን ኣዲ ኣብ ከባቢ ዕዳጋ-ዓርቢ ዝነበሩ ቆልዑ 1920ታት፣ 30ታት፣ 40ታት ወዘተን ሓብሒብን ዘዕበያን፡ ፍረ ብዙሓት ኸኣ ብዓይነ ሥግኣን ዝረኣዩ ርሕሰቲ ኣዲ ኢዮን-ክትብለን ትደፍር ምኳንኻ ክትዕ ዘድልይዮ ኣይመስለንን። ከም ወዮ- “ርሑስ ጋሻሲ፡ ጠልን ዝናብን ሓዘልካ ይመጽእ”-ከም ዝበሃል እዘ ኣደን እኒ ሃለቓ እንድርያስ ዓሰቡን ዝርከብዎም ሓላፍነታውያን ወላዲ፡ ናብ ዕዳጋ ዓርቢ ብዝሰፈሩ፡ ብዙሓት ቆልዑ ተማሂሮም፡ ብርሃን ትምህርቶም ብዙሓት ኣብሪሁዮ። ሓዲ መዓልቲ ብዛዕባ እዛ ስድራን እቶም ታሪኸኛ ወደን ዝኮኑ ግራዝማች ጸጋይ ሓጎስ ክቐርቦ ተስፋ ይገብር።

አብ መወዳእታ ኸኣ፡ኸብርቲ ኢትዮ ሓገሳ ሞሳ፡በዓልቲ ቤቶም ንኸብር ከንቲባ መሓሪ መቃይሕ (ሸመዛና)፡ብዝሞታ ብኣቶ ነጋሽ ባይርኡ ሳግላ ወደ-ከለ እተለቐሰ ታሪካዊ መልቐስ ኢዩ-ኣብ ጎኒ ብመልክዕ ስእሊ ሰፊሩ ዘሎ፡፡አብ ጋዜጣ፡ናይ ኤርትራ ሰሙናዊ ጋዜጣ' ኣብ እዋን ምምሕዳር ወትሃደራዊ መንግስቲ እንግሊዝ ዝተሓትመ ድማ ኢዩ፡፡ምስ ትርጉምን ግደን ኣደን ይዛመድ ኢዩ ብዝብል ኣስፊራዮ ኣለኹ፡፡

እቲ ግጥሚ ብመገዲ መልቐስ ከመይ ይቐርብ ምንባሩ እውን ንእግረ-መገደና ዓቢይ መርኣዮ ይኸውንዮ እብል፡፡

እዘን ኣደ እዚኣን ወ/ሮ ለተብርሃን (ሕልኮ ሱዳን) እየን ዝበሃላ፡፡ኣብ ግዜ ንእስነተን ኣዚየን ፍልጥቲ ኢየን ነይረን፡፡

ካብተን ኣለዋ ኣለዋ ዝበሃላ ጎራዙት ኢየን ዚነበራ፡፡ኣብ ዓድዎ ቐድሚ 60 ዓመት ኣቢሉ ሆቴል ነይርወን ኢዩ ግን ሓደ ወደ ሰራዮ በዓል ቤት ብዘእተዋ ሓገንኦ ናብ ሱዳንን ግብጽን ኣቢለን ሕይወተን ክመርሓ ተቐሲብን ምንባረን የውስኣልኹየን፡፡

ኣባይ ወልደኣብ ወልደማርያም ኣብ ግብጺ ኮይኖም ፈነወ ሬድዮ ክጅምሩ ከለዉ፡፡ኣብ ግብጺ ብምንባረን ንስርሓምን ተወፋይነቶምን ብዓይነ ስግኣን ዝተዓዘባ ኣደ ኢየን፡፡

ኣቶ ወልደኣብ ወልደማርያም፡፡ኣብ ቋንቋ ትግርኛ፡፡ዝነበርም ዕለ የውስኣ ኣይጸግባን ኢየን፡፡ ብዙሕ ወግዒ ኣውግዔናን ኢየን፡፡...ግን ዋላ እኳ መኻን ተኩና ንብዙሓት ሓገዘንን ኣዕብየንን እየን፡፡በዚ ንእግፍረ መገደይ ኣብ'ዛ ጽሕፍቲ ኣህጽር ኣቢሊ ንሎሚ ክጽንብራ ተቐሲብ ኣሎኹ፡፡

ከቡራትን ከቡራንን፡፡ነዚ ኹሉ ሠናይ ዘብለ ግብርን ዝዚፍ ዝከፀነ ተወፋይነትን፡፡ኣዴታትና-ምእንተ ንዓና ክብላን ንዓና ክጥዕመናን መስተርሓ ክረኽብ ቢለን፡፡ ፍሉይ መስዋእቲ ዝገበራ፡፡ኣዴታት ምሥጋናን ኸብርን ምሃብ ይኸብደኒዮ ዝብል ኣሎ፡፡ ትብል ኣላ፡፡ ይፍተሓላ እምበር ምሥጋናን ኸብሪ ምሃብን ሪምናን ባህልናን ክኸውን ኣለዎ በሃልዮ፡፡

እሞ ደኣ ንስኹም ወይ ንስኹን እውን ኣብ ጉዕዞ ሕይወትኩም፡፡ኣብነታውያን ኣዴታት ከም ትፈልጡ ተስፋይ ወሰን ስለዘይብሉ- ገለ ክትብሉና እምነተይ ከም ዛብሎን ጽኑዕ ኢዩ እብል፡፡ሻምላ ጽንዓት ኣዴታትና ንክንቱ ከይተርፍ መኣንታን ድማ ነንክእሎ ክንጽሕፍን ክንምስክርን ክላቦ እፈቱ፡፡

ሕዝዎ ደኣንኹም!

